

לא. [ותוד"ה איכא חולקים].

ולא מסיימי, מי אמר כך, ומי אמר כך.

תניא, רבי שמעון בן אלעזר אומר: כל דבר היוצא מן העין, כגון קנבוס וצמר גפן — אין בו משום שלש על שלש אצבעות, שהוא שיעור בגד לקבלת טומאה [מלבד טומאת מדרס, ששיעורה שלשה טפחים].

וכמו כן, מסככיין בו את הסוכה, הואיל ואינו מקבל טומאה.

[אבל בדבר המקבל טומאה אין מסככיין בו, כדילפינן בסוכה [יב א] מקרא, דכתיב: "חג הסכות תעשה לך באספך מגרנך ומיקבך", שיש לסכך רק בדבר הדומה לפסולת גורן ויקב, שאינה מקבלת טומאה].

חזין מפשתן, שלמרות שנקרא עץ, הרי הוא מקבל טומאה, ואין מסככיין בו.

אמר אביי: רבי שמעון בן אלעזר, ותנא כ-ב

דבי רבי ישמעאל, אמרו דבר אחד. שמקור דברי רבי שמעון בן אלעזר, הוא ממה שדרש רבי ישמעאל.

רבי שמעון בן אלעזר, היינו הא דאמרן, דאין היוצא מן העץ מקבל טומאת בגדים חוץ מן הפשתן.

תנא דבי רבי ישמעאל — מאי היא?

ומבארין: דתני דבי רבי ישמעאל: הואיל ונאמרו "בגדים" בתורה בכמה מקומות, כגון בטומאת שרצים וטומאת מת וכן ביחס למצות ציצית, והם נאמרו בלשון "בגד" סתם. ופרט לך הכתוב באחד מהם, בבגד האמור בטומאת נגעים, "בגד צמר ופשתים". דכתיב [ויקרא יג מז] "והבגד כי

ומה יעשו אנשי קפוטקיא, שאין להם לא כך ולא כך, שאין להם כל שמן היוצא מן הפרי, אלא נפט בלבד, וכי לא ידליקו נר של שבת?

[וקושיה זו היא אף לרבי יוחנן בן ברוקה שאמר מדליקין רק ביוצא מן הפרי].

אלא, אין לך לפסול להדלקה, אלא מה שאמרו חכמים במשנתנו, אלו הם מיני השמנים שאין מדליקין בהם.

ומדליקין בשמן דגים, למרות שדומה לחלב, ואינו יוצא מהפרי.

ומדליקין אף בעטרן, למרות שהוא נוצר מהזפת.

רבי שמעון שזורי אומר: מדליקין בשמן פקועות, ובנפט.

סומכוס אומר: כל היוצא מן הבשר — אין מדליקין בו, אלא שמן דגים.

והוינן בה: סומכוס — היינו תנא קמא?! [הכונה לדברי רבי יוחנן בן נורי שפסל להדליק בשמנים שנמנו במשנה, ואף חלב שהוא יוצא מן הבשר אין מדליקין בו, והתיר להדליק בשמן דגים].

ומבארין: איכא בינייהו הא דאמר רב ברונא אמר רב [לעיל כא א: חלב מהותך וקרבי דגים שנמוחו אדם נותן לתוכו שמן כל שהוא ומדליק.

חד מנייהו סבר: דחלב מהותך שרי על ידי תערובות, אבל שמן דגים מותר גם בפני עצמו.

וחד מנייהו סבר: דשמן דגים שרי כשמערב בו מין אחר, אבל חלב כלל וכלל

ואילו לתנא דבי רבי ישמעאל, לית ליה דין קבלת טומאה כלל בבגד שאינו מצמר או פשתים.

והשתא הוינן בה: דכולי עלמא, הני תנאי, מיהת [ובין לאביי ובין לרבא שנחלקו אליבא דרבי שמעון בן אלעזר האם בגד של שלשה טפחים בשאר מינים מקבל טומאה] — בגד של שלש אצבעות על שלש אצבעות בצמר ופשתים, שהוא מיטמא בטומאת נגעים, מנלן הא?

ומבארין: דתניא: כתיב בפרשת נגעים "והבגד כי יהיה בו נגע צרעת". והכי דרשינן: אי הוה כתיב "בגד", הוה אמינא: אין לי שנטמא אלא בגד שלם.

בגד שיש בו רק שלש אצבעות על שלש אצבעות — מניין שמקבל טומאה?

תלמוד לומר: "והבגד" — האות וי"ו קאתי לרבויה בגד של ג' אצבעות שגם הוא מקבל טומאה⁽⁵⁹⁾.

ופרכינן: ואימא קרא קאתי לרבות דוקא בגד שהוא שלשה טפחים על שלשה טפחים, ולא סגי בשיעור ג' אצבעות.

ותמהינן: וכי לאו קל וחומר הוא? הא להכי לא בעינן קרא.

כי השתא, חוט של שתי וערב, שראוי לארוג בו בגד של שלש על שלש אצבעות,

יהיה בו נגע צרעת, בבגד צמר או בבגד פשתים". ולמדנו שם מ"כלל ופרט וכלל" שרק בגד של צמר או פשתים נטמא בטומאת נגעים [שבשני מקראות כתבה התורה "בגד" שהוא לשון כולל, ובאחד מהם פרטה התורה "צמר או פשתים"].

וילפינן לשאר המקומות בלימוד של "במה מצינו" מדיני נגעים: מזה לחלן, בטומאת נגעים, אין נטמא בטומאת נגעים אלא בגד שהוא צמר ופשתים, אף כל שאר המקומות שכתבה התורה לשון "בגד" סתם היינו רק בגד צמר ופשתים, ולמעט שאר בגדים כמו בגד העשוי מהיוצא מן העץ או העשוי מנוצה של עיזים, שאינם מקבלים טומאה [אפילו אם יש בו שיעור שלשה טפחים. ועיין תוד"ה רבי], ואינם חייבים בציצית.

רבא אמר: רבי שמעון בן אלעזר ותנא דבי רבי ישמעאל לא אמרו דבר אחד, אלא נחלקו. ובגד של שאר מינים, ששיעורו שלשה טפחים על שלשה טפחים — איכא בינייהו.

דרבי שמעון בן אלעזר אית ליה דהך בגד של שלשה טפחים על שלשה טפחים מקבל טומאה, אף כשאינו עשוי מצמר או פשתים. שהרי הוא אמר בפירוש שכל היוצא מן העץ אין בו משום "שלש אצבעות על שלש אצבעות", ומוכח שמשום "שלשה טפחים על שלשה טפחים" אית ביה.

ועתה עדיין אין בו שימוש כלל, אינו מקבל טומאה אפילו אם יהיה גדול ה' על ה'. וכן אם יעשה כלי מבגד כלשהו, הרי הוא מקבל טומאה אף שאין בו ג' על ג'.

59. כתב החזון איש (כלים ה, ב) ששיעור שלוש על שלוש היינו במקום שלא חשב עליו לכולם, וכיון שיש בו גודל כזה הוא נחשבה כבר לבגד, אבל אם עומד וחושב לעשות ממנו בגד

מיטמא. בגד של שלשה על שלשה טפחים — מיבעיא למימר?

ופרכינן: אי הכי, בגד של שלש על שלש אצבעות נמי לא ליבעי קרא, וליתי בקל וחומר: ומה חוט, שראוי לארוג בו שלש על שלש אצבעות, נטמא, בגד של שלש על שלש אצבעות — מיבעיא?!?

ומבארין: אלא, רק בגד של שלשה על שלשה טפחים, דבגדים בשיעור כזה חזו בין לעשירים ובין לעניים, שאף עשירים מקפידים על בגד בשיעור כזה ואינם זורקים אותו, הוא דאתי בקל וחומר מחוט של שתי וערב של שלש אצבעות.

אבל בגד של שלש אצבעות על שלש אצבעות שרק לעניים הוא דחזוין, שמקפידים עליו שלא לזרקו, אבל לעשירים לא חזוין, משום שאינם מקפידים עליו לזרקו — לא אתי בקל וחומר, דאימא לאו בגד הוא.

וטעמא דכתביה קרא, דמרכינן ליה מיתורא ד"והבגד", הא אי לא כתביה קרא לא גמרינן לטמאותו בקל וחומר מדין חוט של שתי וערב, דכיון דאינו ראוי לעשירים אימא אין שם בגד עליו ולא יטמא.

ותו מקשינן: ואימא קרא קאתי לרבות בגד של שלשה על שלשה טפחים בשאר בגדים שאינם מצמר או פשתים?

ומתריצין: אמר קרא: "בבגד צמר או בבגד פשתים", שהוא פרט הבא אחר כלל, וכך הוא נדרש — בגד שהוא צמר ופשתים, אין, הרי הוא מקבל טומאה, אבל מידי אחרוני, שאר מיני בגדים — לא נטמאים כלל.

ותו פרכינן: ואימא כי אימעוט שאר מינים, רק משיעור שלש על שלש אצבעות הוא דאימעוט. אבל בגד של שאר מינים בשיעור שלשה טפחים על שלשה טפחים כן מיטמא?

ומתריצין: תרי מיעוטי כתיבי בפרשת נגעי בגדים. חד "בגד צמר או בבגד פשתים". וקרא אחרניא בסוף הפרשה: "זאת תורת נגע צרעת בגד הצמר או הפשתים".

חד קרא אתי למעוטי דין טומאה מבגד של שאר מינים בשיעור שלש על שלש אצבעות.

וחד קרא אתי למעוטי דין טומאה מבגד של שאר מינים בשיעור שלשה על שלשה טפחים.

ופרכינן: ולרבא, דאמר בגד של שלשה טפחים על שלשה טפחים בשאר מיני בגדים [שאינם מצמר ופשתים] איכא בינייהו, בין רבי שמעון בן אלעזר ותנא דבי רבי ישמעאל. דלרבי שמעון בן אלעזר אית ליה שמקבלים טומאת נגעים ואילו לתנא דבי רבי ישמעאל לית ליה, וסבירא ליה שאינם מקבלים טומאה —

שלשה על שלשה בשאר בגדים שאינם של צמר ופשתים, שנטמאים בשאר טומאות [ולא בטומאת נגעים] לרבי שמעון בן אלעזר כ-א מנא ליה? והואיל ובגדים שהתורה פירשה בהם טומאת נגעים אינם אלא של צמר ופשתים — מנא ליה דין טומאה בטומאות אחרות בבגד שיש בו שלשה טפחים על שלשה טפחים בשאר מינים, והרי יש לנו ללמוד סתום מהמפורש, והמפורש בטומאת נגעים הוא דוקא צמר ופשתים!?